

ERDŐSZETI LAPOK

a

Magyar Erdőszegylet

Közlönye.

Harmadik évfolyam. X. füzet. Oktober 1864.

A faizási szolgálat megváltása.

Irta Erdődi Adolf.

(Vége.)

II. módozat.

E visszásságokat az 1857-ki Május 17-ki nyiltparancs is legalább hallgatva el látszott ismerni, miután annak illető tételei oly magyarázatot engednek, melynél fogva közép utat választva, a valóságos és a szabdaszerű anyagkészletek különbségének kiegyenlítése a két lehetőség bármelyikében, a termőképességnek megfelelő térség illő nagyobbítása vagy kisebbítése által eszközölhető.

A jogosultak így az első esetben eleinte csekélyebb, idővel azonban törvényes illetéküket fölülmuló tartamos hozamot nyernének, miglen azok a második esetben eleinte törvényes illetékük hasonértékénél nagyobb fatömeget vághatnának évenként, később azonban ennél csekélyebb termésre szorulnának. Ezt különben egyrészt lehetőleg

belterjes gazdaszat és erdőhasználat, meg a fával való takarékosabb bánásmód által lehetne kiegyenlíteni. Másfelől azok ekkép értékes anyagfőlöslég birtokába juthatnának s azt eladván oly pénztőkére tehetnek szert, melynek megfelelő kamataiból a fahozam hiányát nagyon is könnyen pótolhatnák.

Hogy a térség ilyképi kipuhatólása a cs. nyiltparancs értelmében megengedhető, azt alig lehet kétségbe vonni, miután ott már az első fordában beállani kellő egyenlően tartamos fahozamról sehol sem tétetik egyenes említés, ellenben rendeltetik: „szakértők meghívása mellett a kitudott illeték fedezésére megkivántató erdőtért tekintettel a helyviszonyokra s különösen az erdőnek minőségére és termési képességére, minden telekre nézve minősége aránya szerint megállapítani.“ Az illető cikk végén pedig csak annyi mondatik:

„Továbbá ügyelni kell arra, hogy a jobbágyok számára oly minőségű erdőrészek hasitassanak ki, melyek a faizás folytonos“ — tehát nem már az első fordában egyenlően folytonos — „gyakorolhatására alkalmasak legyenek.“

„Minőség“ alatt pedig lehetetlen egyebet érteni, mint az illető erdő jelen állapotát, tekintettel annak fanemeire, korára, zárlatára és anyagkészletére.

És a kihatandó erdő nagyságát összevető tekintettel annak minőségére és termőképességére csak úgy lehet meghatározni, ha az a jelenleg lehető és a szabdaszerű fahozam átlagának alapján számíttatik ki.

Főltéve, hogy a cs. nyiltparancs e fölfogása helyes, a kihatandó erdő térnagyságának meghatározásában következőleg kellene eljárunk:

1-ör Meghatározandó a jogosultak illetékének pénzértéke a már föntebb bőven taglalt mód szerint;

2-ör Dönteni kell az üzemmód és fordatartram felett, melyhez magukat a jogosultak a nekik kihatandó erdőrész kezelésében tartani kötelesek lesznek;

3-or A kihasítandó erdő növekvési viszonyait pontosan kell megvizsgálni s e szerint a fönt föltett üzemmód és fordartartam alapján annak holdankénti szabdaszerű termőképességét meghatározni. A termőképességnek megfelelő szabdaszerű hozamhoz kell még a holdanként bekövetkező közbeső használatot adni;

4-er A kihasítandó erdő jelen készletét pontosan megbecsülvén, ebből tudományos elvekre alapított módon a jelenleg lehető fazom kiszámítandó.

5-ör A 3-ik és 4-ik pont szerint kipuhalt hozamok átlaga veendő, annak pénzértéke a találtató különbékek szerint meghatározandó és ehez azon mellékhasználatok évi értéke hozzá adandó, melyek használatára a volt jóbbagyok törvényesen nem valának jogosítva, mint például a gubics szedés, sok helyütt a legelő s at.

6-or ha egy hold átlag hozamának így kitudott értékével az összes jogosultak illetőségének értékét elosztjuk, úgy a holdak azon számát nyerjük, mely szükséges ez illetőségnek az úrbéri nyiltparancs értelmében, tekintettel az erdő minőségére és termőképességére, való kielégítésére, végül

7-szer. Ha a 6-dik pont szerint talált összeget a jogosult telkek számával elosztjuk, a holdak azon számát nyerjük, mely a kihasítandó erdőből egyegy telekre esik.

A térkipuhatólás eddig tárgyalt módozatai azomban kivitelüket illetőleg oly nehézségekbe ütköznek, melyeket kicsinyleni vagy épen figyelembe sem venni nem tanácsos, mert a hol azokból egynehány előfordul, könnyen az egész eljárás lehetlenné válik.

Ugyan is:

1-ször. Az üzemmódot és a fordartartamot kell meghatározni, mely a jogosultakra nézve a nekik kihasítandó erdő kezelésénél kötelező lészen. Oly földadat mely azon képesség mellett, az e részt döntő viszonyokat gyorsan fölfoghatni, megkülömböztetni s rendezhetni, alapos szakképzettséget igényel, és melynek azon gyűlöletes oldala is van, hogy a gazdászati szabadságát már előzőleg bilincsekbe veri.

2-szor. Az illető erdő növekvési viszonyait pontosan kell kipuhatolni, annak szabdaszerű termőképességét meghatározni, szabdaszerű és jelen fakészletét, meg jelen termőképességét pontosan megbecsülni.

Növekvési viszonyokra, termőképességre és szabdaszerű készletre vonatkozó nyomozásokat azomban csak ott lehet helyesen eszközölni, hol a kihasítandó erdőrészben vagy annak közelében szabályos, tiszta és lehetőleg tökéletes, ha csak egy vagy fél holdnyi nagyságu részek találhatók, mert csak ilyenekben lehet az e célra nézve elkerülhetlen általános termési és növekvési tábláknak hasznát venni és azokat alkalmazni. „elkerülhetlennek“ mondjuk, mert egy a helyi viszonyokra alapított olyszerű tábla föllállítására nem csak nagyobb terjedtségű tökéletes állabokat igényel, hanem mert az ily munkát nem is lehet oly rövid idő alatt végezni, a minő a szakértőknek az ily erdőkihasítások alkalmával rendszeresen engedtetik, és mert az ily munka rendkívül költségesnek is mondható.

Azonkívül tehát, hogy kétséges ha valjon az ily nyomozásokra szükséges állabviszonyok mindenütt föltalálhatók lesznek-e, minden szakember kissé merészség fogja tartani, egy szálfaterdőül felnőtt állab termőképességéről azon termőképességet következtetni, mely ugyan e térnek megfelelően majd, ha az sarjerdőkép fog kezelteni; és meghatározni, hogy az ily képzelt sarjerdőre nézve, tekintettel a legnagyobb fahozam létesíthetésére mily fordattartam fog legczélszerűbbnek bizonyulni. Ehez járul még az is, hogy az e pontban ériatelt munkálatok legtöbbjei alapos tudományos és gyakorlati szakképzettséget és a hozam-kiszámolás munkáiban nagy jártasságot igényelnek.

Ha tehát a m. kormány a szakértőket az eddig leirt eljárások bármelyikére akarná kötelezni, úgy az illető törvényszékeknek határozottan meg kellene hagynia, hogy szakértőül senkit el ne ismerjenek, a ki az erre való képességet nem tudja valamely felső rangú erdősztanodában vagy az erdőgazdák számára rendelt államvizsgán nyert bizonyítvány útján kimutatni.

Ez azomban minálunk annyit jelentene, mint az egész dolgot lehetlenné tenni vagy a végtelenig elhúzávonogatni, míglen épen e meg-

váltás lehetőleg gyorsított kivételére van szükség, miután ez képezi erdőgazdászlatunk egyik legfontosabb életkérdését.

Hogy az így van, kiki befogja vallani, a ki az erdőkihasítások pöreinek véghetlen számát, országunk oly szakembereinek aránytalanul kicsi seregével hasonlítja össze, kik tehetséggel és szakképzettséggel bírnak az erdőkihasításoknak az eddig tárgyalt módozatok szerinti eszközlésére.

Igen fontosnak látszik tehát e részt oly utat kijelölni, melyben a leirt hátrányok mellőzésével, egyenesen, gyorsan és biztosan leheszen célhoz jutni.

Oly erdőkre nézve, melyek föltétlen erdőtalajon állanak, melyeket tehát jövőben is erdőkép tartamos üzemben kellend kezelni, nem egy könnyen lehetend a már leirt módoknál egyszerűbbet találni. Miután azonban Szlavónia erdeinek legnagyobb része oly talajban gyökeredzik, mely csak úgy alkalmas bármi más, sokkal jövedelmezőbb művelés alá is; hol a tengeri, repcze vagy kender, a buza meg a dinnye sokkal nagyobb előnyöket biztosít, mint az erdő; hol a községek, ha a számukra kihasított erdőt mindanyian kiirtanák is még mindig nehézség nélkül lesznek képesek faszükségletüket olcsón fődözni; tehát a Szlavóniában kihasítandó erdők legnagyobb részére nézve, melylyek irtását megengedni a megyei hatóságokat semmi okszerű tekintet sem hátráltatja, a

III. módozatot

ajánljuk, mely egyszerűen abból áll, hogy

1-ör valamennyi jogosult összes illetékének pénzértékét a már taglalt módon meghatározzuk s abból a vizsonzolgáltatok pénzértékét levonjuk;

2-ör hogy e főmaradt értéket 5%-li kamatláb alkalmazása mellett tőkesítsük, a mi tudva levőkép egyszerűen az illető összegnek 20-al való sokszorozása által történik, hogy

3-ör pontosan meghatározzuk azon értéket, melylyel a kihasi-

tandó erdő egy egy holdja átlagosan bír, a mihez nem kell egyéb, mint hogy a téren álló fa és a talaj értékét tudjuk kellőleg megbecsülni; ha ezek után

4-er a holdnak így talált értékével az összes jogosultak illetékmарadékanak értékét elosztjuk, úgy a jogosultak összeségére eső holdak mennyiségét nyerjük, mely

5-ör az illető telkek számával elosztva, a hányados az egy-egy telekre kihatandó holdszámot mutatja.

Itt még azon kérdés merülhetne fel, hogyan lehessen az illető téren álló fát és a talajt megfelelőleg becsülni?

A fát illetőleg, egyszerűen a készlet mennyiségét kell fölvenni és a találató különbékek szerint osztályozva e helyi árakkal pénzé számitani; a hol azomban egy vagy más különbéknek nincsen ára, mint például az összes tűzifának egész Verőcze megyében, mihelyt a fuvar ára 3 ft. 50 kr. meghalad — ott az adókataster által számba vett árakat lehetne alapul venni.

Hogy a többi különbékeket, például válogatott épületi és szerzőszámát méltányosan a valósággal létező helyi árakkal kell számba venni, habár a kihatandó erdő főképp csak a legcsekélyebb értékű illeték földözésére van is rendelve, azt kiki kétségkivülinek fogja tartani, a ki tudja, hogy a jogosultak a jóra való különbékeket csak oly áron fogják eladhatni mint mi, s hogy az így bevett pénzen nagy mennyiségű tűzifát fognak igen jutányos áron szerezhetni egész Szlavóniában.

Hogy a fát a mennyiben az egyáltalában eladó a jelen különbékek teljes árával lehet és kell is számba venni, habár annak fölhasználása több évbe kerülne is, az onnét világos, hogy az ez idő alatt mennyiség- és minőségben, valószínűleg árban is emelkedni fog; ez által valamint néhány még azon kívül lehetséges tekintetek által a kamatokban való minden veszteség kipotoltatván.

Nem lehet ugyanis tagadni, mikép méltányosnak látszik, oly nagy anyagtömegek érték meghatározásánál ugyan úgy járni el, a mint az nagyobb adás-vevéseknél általános szokásban van és a létező részlet-árakból a körülmények szerint 10—15 %-ot levonni. Hiba volna to-

vábbá az is, ha oly különbékeket, melyek csak igen csekély mennyiségben, de akkor jó áron kelnek, nagyban is ugyan oly áron akarnánk számba venni. Így például helytelen lenne, ha terjedtebb fiatalosok összes fatömegét, a mennyiben az arra alkalmas, kerítés és más fonóvesszőkép akarnánk számításba venni.

Továbbá a tőkeárnak meghatározása mellett nem közönséges vágási, de irtási költségeket kell tekintetbe venni, miután a talaj értéke is e szerint számítatik, a mint az egyéb művelés alá is alkalmas.

E módozat ellen, mely azon föltevésen alapszik, hogy a kihasi-landó erdőt irtani és a talajt másképp is szabad művelni, azon egyetlen kifogást gondoljuk lehetőnek, hogy annak alkalmazhatása a 1857-ki Május 27-ki nyiltparansban nincsen egyenesen megérintve. Miután azonban egy későbbi törvény, t. i. az itt 1858 Január 1-én behozott erdei törvény szerint minden kerületi vagy megyei hatóság; magánosoknak és községeknek megengedheti, hogy erdeiket irtsák, a talajt pedig egyéb művelési ágak szenteljék, a mennyiben ez ellen köztekintetek nem szólnának, és miután mi épen semmi tekintetet sem ismerünk, melynél fogva azt Slavóniában nem lehetne megengedni, hogy oly talaj mely nem mondható föltétlen erdőtalajnak, a fa kiirtása után más célokra fordítassék, úgy azt is hisszük, hogy e módozat alkalmazása sem a fönt idézett nyiltparancs szándékával sem pedig az általános államczzállal nem ellenkezik, mely alatt mi csak is az egyesek összegének folytonosan növekvő jóllétét tudjuk képzelni, mely jóllét anyagi része a legujabb időben rendesen az egyes polgárok adóképessége szerint szokott megítéltetni. Ez pedig csakugyan nem válhatik csekélyebbé, ha megengedtetik, hogy a mostani erdőtalajból jövőben átlagosan holdankint 7 ft. 31 kr. jövedelmet huzzunk, ebből az eddigi átlagosan 34 kr-nyi erdőjövedelmet pótoljuk, a többit pedig gazdaszatunk javítására, marha állományunk szaporítására, jóllétünk emelésére fordítsuk.

Ezen módozat tehát az úrbéri nyiltparancs szellemével nem ellenkezik és a mellett annyira egyszerű, hogy azt minden erdősz, a ki csak is annyit tud, hogy az illető téren holdanként átlagosan ál-

ló fatömeget meghatározhassa és különbékek szerint pénzzé számíthassa, keresztülviheti.

Az eddig mondottak összesége már most azon következtetésre kényszerít, hogy az az általános igazság érdekében volna, s hogy az által a nemzetgazdaszat egy eddig egészen elhanyagolt ága s vele az ország összjava lényeges virágzásnak indulna, ha a m. kormány indítatva érezné magát:

1-ör Az úrbéri törvényszékeket figyelmeztetni, hogy oly községek, melyek 1857 Május 17-én a faizás törvényes használatában már nem állottak, erdőkihasításra igénnyel nem bírnak;

2-or Az erdei szolgálmányok megváltását általában és a faizását különösen, még pedig elváltan a tagosítástól lehetőleg sietetni és e célra

3-or külön, és az illető hatóságokat is kötelező utasításban azon elveket megállapítani, melyek szerint a meghívott szakértők a kihasítandó erdők térnagysága meghatározását illetőleg eljárni kötelesek lennének;

4-er Ezen utasításban azon erdökre nézve, melyek föltétlen erdőtalajon állanak, a föntirt 2-ik módozatra; a többiekre nézve pedig a 3-ik módozatra lehető tekintettel lenni, és már előlegesen is sommásan elrendelni, hogy valamennyi erdőrész, a mely nem áll föltétlen erdőtalajon, más mivelési ágakra is maradandólag fordíthatassék; annak megítélési jogát pedig, hogy valamely erdőrész föltétlen erdőtalajon áll-e vagy nem, ez erdőkihasítások esetére a megyei hatóságoktól az illető urbéri törvényszékekre átruházni, melyeknek e részt a meghívott szakértők véleménye alapján kellene határozniok, végül

5-ör azon esetre nézve, hol a második módozat jönné alkalmazásba, a hol tehát föltétlen erdőtalaj forogna szóban, elrendelni, hogy az illető hatóságok senkit se ismerjenek el szakértőnek, a ki ebbeli képességét a már megjelölt módon nem képes kimutatni.